

Celibidaches år i München

Sergiu Celibidache, The Munich Years
Warner 9029558154 [49 CD]

Foto © Warner

Den rumänske dirigenten **Sergiu Celibidache** (1912-1996) tillhör 1900-talets stora dirigentprofiler. En dirigent som är ganska bekant för den svenska publiken då han var verksam i Sverige och arbetade intensivt under några år på 70-talet med Sveriges Radios symfoniorkester. Han var inte formellt chefsdirigent men fungerade nästintill som en sådan. Även om Celibidache inte alltid var en behaglig

ledare så höjde han standarden på orkestern rejält under sin tid. Efter slutet av andra världskriget så ledde han även anrika Berliner Philharmoniker men fick aldrig posten som chef där då en viss **Herbert von Karajan** i stället valdes av orkestern. Efter åren i Sverige så var han verksam som chef för radioorkestern i Stuttgart. Deutsche Grammophon har gett ut ett antal boxar med upptagningar från det samarbetet som är väl värda att lyssna på. Från 1979 fram till sin död år 1996 var Celibidache chef för **Münchner Philharmoniker**. Orkestern spelade in många av sina liveframföranden för att de senare skulle sändas i radio och det är dessa arkivinspelningar som getts ut i en box och som är föremål för veckans tips.

Man ska dock notera att dessa inspelningar har givits ut tidigare av EMI, ett bolag som Warner köpte upp, och det är de sistnämnda som gjort denna återutgivning. Så har man EMI-utgåvorna så väntas inget nytt här, bara en mindre slimmad förpackning. Att få en sådan här ansenlig samling skivor med Celibidache är lite av en paradox. Celibidache vägrade att spela in skivor så frågan är hur han skulle ha reagerat om han visste om utbudet av skivor som gjordes tillgängligt efter hans död? Celibidache menade att musiken skulle höras live och inte på skiva eftersom inspelningar för honom var en förvanskning av det genuint äkta som en livekonsert ger. Blir då detta ett moraliskt dilemma? Det får nog man fundera över individuellt men man ska då väga in att projektet att ge ut auktoriserade utgåvor på etablerade bolag sanktionerades av hans efterlevande familj. De menade att istället för att obskyra bolag skulle börja sprida piratutgåvor av sämre kvalité så bad man EMI och Deutsche Grammophon att göra ett bra urval av inspelningarna från Stuttgart, Stockholm och München som skulle göra tolkningarna bästa möjliga rättvisa. Överskottet (eller familjens royalties) gick dessutom till välgörenhet. Med den bakgrunden har jag inte problem att avnjuta dessa skivor i alla fall. Jag kan dessutom försäkra om att ljudupptagningarna är högklassiga och det finns därför inget skäl att tveka kring den punkten inför dessa inspelningar.

Celibidaches sätt att tolka musik förändrades mycket under hans sista 10-15 år. En del menar att hans sätt att forma musiken tempomässigt är på tok för långsamt men då inställer sig frågan "långsamt i förhållande till vad?" Man måste väga in att Celibidaches tanke aldrig var att vi skulle höra detta på skiva och jämföra med andra inspelningar. Dessa tolkningar skulpterades efter hur det aktuella framförandet då skulle presenteras med hänsyn till alla faktorer som påverkar ett framförande i en konserthall. Jag brukar inte kalla Celibidaches

tolkningar för långsamma utan snarare att han låter musiken ta god tid på sig. Långsamt är en sak, släpigt och segt något annat och det är det inte frågan om här. Det gäller att fånga temponas inbördes samband mellan satserna och bedöma helheten. Framför allt, bör man lyssna utan fördomar och inte fundera över hur andra har gjort. Det är inte helt lätt för någon som har breda lyssningsreferenser men det går om man vill och då infinner sig också upptäckterna samt att belöningen blir stor.

Denna nya box är mycket omfattande vilket gör det omöjligt att gå in på allt. En tonsättare vars musik Celibidache gärna framförde var Bruckner och i den här utgåvan finns symfonierna 3-9, mässa nr 3 samt Te Deum utgivna. Dessa tolkningar är ett tydligt exempel på Celibidaches sena stil. Den långa linjen i musiken, det episka och det andliga är påtagligt. Egentligen finns det ingen annan tolkning som gör sig påmind när man hör dem, detta är genuint Celibidaches syn på musiken. Eftersom jag själv är Brucknerfantast och hört en stor mängd andra tolkningar så är dessa inte mitt primära val eller en förstahandsrekommendation i verken, därtill är de alltför annorlunda, men jag skulle omöjligt vilja vara utan dem. De tillför en dimension som är unik.

I boxen finns även fina versioner av Beethovens symfonier nr. 2-9 (dessutom två olika versioner av fyran) men tyvärr ingen symfoni nr 1. Celibidaches tolkningar är traditionella Beethoventolkningar åt det romantiska hållet, storslagna och kraftfulla. Även Brahms symfonier och tyska rekviem får mycket tilltalande tolkningar. Ytterligare höjdpunkter i boxen är en superb Tjajkovskijfemman och en grandios version av Rimskij-Korsakovs *Scheherazade*.

Mer problematisk att ta till sig är Bachs h-moll mässa som inte får den lyskraft och spänst musiken behöver för att lyfta. Samma problem finns även i Verdis *Requiem* som inte övertygar. Celibidache tyckte inte ens om verket, eftersom han ansåg musiken för bombastiskt för själva texten. Han borde kanske låtit verket vara. Bartóks *Konsert för orkester* saknar nerv och lyfter aldrig. Det finns även här en del lite ovanligare repertoar som kryddar boxen, t ex. Milhauds marimbakonsert och Roussels svit i F. Ett paradnummer som Musorgskijs "Tavlor på en utställning" visar Celibidache med verkligheten med eftertryck att han behärskar. Prokofjevs femman var också ett verk Celibidache dirigerade med regelbundenhet och även denna version övertygar. Generellt övertygar han i rysk musik och jag skulle gärna hört mer av den varan.

Det finns i boxen även symfonier av Haydn, Mozart och Schumann som alla är hörvärda, särskilt Schumanns andra symfoni. Det är med andra ord en ganska blandad kompott i denna utgåva, där merparten rör sig mellan godkänt och fantastiskt. Även om jag inte köper alla musikaliska beslut Celibidache levererar så är denna box rätt given att ha i samlingen om innehållet tilltalar men framför allt om man vill ta del av tolkningar som ligger utanför den bekväma mittfåran.

Warner har dessutom slängt in en bonus-cd, Prokofjevs klassiska symfoni med Berlinfilharmonin från 1948. Varför kan man undra? Jag förstår inte logiken utan snarare blir jag sur över att skivbolaget missat Tjajkovskijs Romeo och Julia som fanns bland EMI:s tidigare utgåvor. Den är enastående och det är märkligt att den inte är med här. Hur som helst, en enastående box som rekommenderas helhjärtat.

Björn Sundkvist

THE MUNICH YEARS

- CD | 1-2 **HAYDN** Symphonies Nos. 92, 103, 104 **MOZART** Symphony No. 40
CD | 3-8 **BEETHOVEN** Symphonies Nos. 2, 3, 4 [1987], 4 [1995], 5, 6, 7, 8, 9
CD | 9-14 **BRAHMS** Symphonies Nos. 1, 2, 3, 4 · Haydn Variations
SCHUBERT Symphony No.9 **SCHUMANN** Symphonies Nos. 2, 3, 4
CD | 15-16 **WEBER** Oberon Overture **WAGNER** Siegfried Idyll
Orchestral excerpts from Parsifal, Tristan und Isolde,
Die Meistersinger von Nürnberg, Götterdämmerung, Tannhäuser
CD | 17-28 **BRUCKNER** Symphonies Nos. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 · Te Deum · Mass No.3
CD | 29 Italian Opera Overtures **ROSSINI** · **VERDI** · **MOZART**
CD | 30 Overtures **BERLIOZ** · **MENDELSSOHN** · **SCHUBERT** · **SMETANA** · **J. STRAUSS II**
CD | 31-33 **DEBUSSY** La Mer · Ibéria **ROUSSEL** Petite suite · Suite in F
MILHAUD Marimba-Vibraphone Concerto · Suite Française
MUSSORGSKY orch **RAVEL** Pictures at an Exhibition **RAVEL** Boléro
CD | 34-38 **TCHAIKOVSKY** Symphonies Nos. 4, 5, 6 · Nutcracker Suite
RIMSKY-KORSAKOV Scheherazade
CD | 39-41 **PROKOFIEV** Symphonies Nos. 1, 5 **SHOSTAKOVICH** Symphonies Nos. 1, 9
BARBER Adagio for Strings **BARTÓK** Concerto for Orchestra
CD | 42-48 **BACH** Mass in B minor **MOZART** Requiem **VERDI** Requiem
BRAHMS Requiem **FAURÉ** Requiem **STRAVINSKY** Symphony of Psalms

MÜNCHER BACH-CHOR · PHILHARMONISCHER CHOR MÜNCHEN
chorus master JOSEF SCHMIDHUBER

MÜNCHNER PHILHARMONIKER

Live recordings 1979-1996

BONUS CD BERLIN 1948: **PROKOFIEV** Symphony No.1
BERLINER PHILHARMONIKER

SERGIU CELIBIDACHE

Total time: ca. 51 hours

